

Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten

JAARVERSLAG
VERANTWOORD
BELEGGEN
2017

Inhoudsopgave

Introductie

MVB beleid

Screening van de beleggingen

Ontwikkelingen in groene obligaties

Introductie

Internationale ontwikkelingen, zoals het Klimaatakkoord van Parijs, hebben een transitie naar een meer duurzame wereldeconomie in gang gezet. Ook is het belang van maatschappelijke vraagstukken in toenemende mate terug te zien in de waardeontwikkeling van ondernemingen.

StiPP is zich bewust van de verantwoordelijkheid die het beheer van het pensioengeld van vele deelnemers met zich meebrengt. In de hoedanigheid van institutionele belegger heeft het pensioenfonds daarnaast ook een verantwoordelijkheid naar de maatschappij die het pensioenfonds

meeweegt bij beleggingsbeslissingen. Dit jaarverslag verantwoord beleggen geeft de activiteiten weer die StiPP in 2017 heeft uitgevoerd. Het jaar 2017 stond ook in teken van de vaststelling van een vernieuwd verantwoord beleggingsbeleid. Een samenvatting van dit vernieuwde beleid is opgenomen in dit rapport. In 2018 is het pensioenfonds aan de slag gegaan om dit beleid kostenbewust te implementeren. Wat dat betreft is dit rapport slechts een momentopname: de ontwikkelingen staan niet stil!

Hoe StiPP zijn MVB beleid uitvoert

Het bestuur van StiPP stelt het MVB beleid van het pensioenfonds vast. Omdat het pensioenfonds Kempen als fiduciair manager heeft aangesteld voor de implementatie van de beleggingen, is Kempen gevraagd om te beoordelen of de huidige beleggingsfondsen of mandaten passen bij het MVB-beleid van het fonds, en om anders alternatieven voor te stellen. Het pensioenfonds beoordeelt of deze voorstellen passen bij zowel het MVB beleid als bij andere criteria zoals de beleggingsovertuigingen.

Hierna voert Kempen de monitoring van de beleggingen uit en rapporteert hierover aan het pensioenfonds. Indien uit de monitoring opmerkelijke zaken naar boven komen, worden deze besproken in de beleggingscommissie van het pensioenfonds.

Kempen ondersteunt het pensioenfonds om jaarlijks een ESG-rapport te maken als verantwoording voor het gevoerde beleid. Voor u ligt dit rapport, wat op de website van het pensioenfonds geplaatst zal worden. Dit rapport is op verzoek van StiPP voorbereid door Kempen.

Voor de bredere MVB-activiteiten van Kempen zelf wordt verwezen naar:
<https://www.kempen.com/-/media/Asset-Management/ESG/Kempen-Jaarverslag2017.pdf>

MVB beleid

VISIE & UITGANGSPUNTEN

StiPP heeft ten doel binnen de werkingssfeer te voorzien in een oudedagsvoorziening voor de werknemers (uitzendkrachten en gedetacheerden) in de uitzendbranche. Voor een pensioenfonds is het beleggingsbeleid, naast de andere financiële sturingsmiddelen, voor het verschaffen van een goed en betaalbaar pensioen van cruciaal belang. De visie van StiPP is dat verantwoord beleggen bijdraagt aan haar langetermijndoelstelling en onderdeel is van haar fiduciaire taak.

Op basis van de visie en de al bestaande investment belief over duurzaam beleggen heeft StiPP de volgende uitgangspunten voor duurzaam beleggen gedefinieerd:

- StiPP gelooft dat bedrijven die in de bedrijfsvoering rekening houden met ESG-maatstaven op de lange termijn betere resultaten behalen dan bedrijven die dat niet doen.
- Duurzaam beleggen maakt integraal

onderdeel uit van het beleggingsbeleid van StiPP. Bij beleggingsbeleid-beslissingen is de ESG impact onderdeel van de besluitvorming.

- StiPP is zich bewust van de invloed die zij als belegger kan uitoefenen en ziet het als haar maatschappelijke verantwoordelijkheid om bijvoorbeeld haar stemrecht uit te oefenen.
- StiPP voert een uitsluitingenbeleid en een engagement beleid waarover verantwoording wordt gegeven en waar het fonds op aanspreekbaar is.
- StiPP heeft ook aandacht voor de mogelijke negatieve consequenties die een (te) strikt MVB beleid kan hebben op de omvang van het belegbaar universum en het kostenniveau.
- StiPP legt over zijn verantwoordbeleggingsbeleid verantwoording af aan zijn stakeholders.
- StiPP is van mening dat verantwoord beleggen een leerproces is en nog niet

volgroeit, noch bij het eigen fonds nog in de markt vanwege een gebrek aan goede data

ESG-BELEGINGSBELEID

Het ESG-beleid van StiPP is gebaseerd op de resultaten van het deelnemersonderzoek. Binnen het ESG-raamwerk is er een focus op de Social en Governance factoren. De deelnemers hebben aangegeven dat het beleggingsbeleid van StiPP zich vooral moet richten op het tegengaan van corruptie en hoge beloningen (governance-G) en het verbeteren van arbeidsomstandigheden en het beschermen van de gezondheid (social-S).

Belangrijke thema's binnen deze twee factoren zijn tabak, wapens en kinderarbeid aangezien de deelnemers specifiek hebben genoemd niet te willen beleggen in bedrijven waar kinderen werken en de tabaks- en wapenindustrie.

IMPLEMENTATIE

De eerste stap die StiPP maakt en die onderdeel zal zijn van het beleggingsplan 2018 betreft uitsluiting. StiPP belegt in beginsel niet in bedrijven die zich schuldig maken aan bepaalde controversiële gedragingen of activiteiten.

Omdat StiPP in beleggingsfondsen belegt (in plaats van in discretionaire mandaten) is StiPP voor haar ESG-beleid afhankelijk van de fondsen waar het in belegt en kan het niet zelf individuele ondernemingen screenen op de voor StiPP belangrijke thema's. StiPP kan echter wel beleggen in beleggingsfondsen die uitsluiten op basis van internationale standaarden (zoals UN Global Compact).

Omdat dit aansluit bij de ESG-ambities van StiPP zal StiPP uitsluiten op basis van de Kempen uitsluitingenlijst en Global Compact fail. Dit kan binnen het huidige mandaat worden

uitgevoerd. Op dit moment doet StiPP bij de actief beheerde fondsen al aan uitsluiting. Dit zal worden uitgebreid naar de passief beheerde fondsen. Het bestuur acht de beperkte meerkosten niet bezwaarlijk.

In een later stadium zal StiPP mogelijk concrete uitsluitingen en uitsluitingscriteria definiëren op de voor StiPP belangrijke thema's.

Het uitsluitingsbeleid wordt toegepast op de beleggingscategorieën aandelen en bedrijfsobligaties.

Stembeleid

StiPP wil stemmen op aandeelhoudersvergaderingen om invloed uit te oefenen op de bedrijven waarin het belegt. StiPP is van mening dat stemmen op aandeelhoudersvergaderingen bijdraagt aan het risico-rendementsprofiel van de bedrijven en ziet het uitoefenen van haar stemrecht als

haar maatschappelijke verantwoordelijkheid. Het stembeleid en engagement wordt toegepast op de beleggingscategorie aandelen.

ESG criteria

In een later stadium zal StiPP mogelijk concrete doelstellingen koppelen aan de ESG scores. Hierbij zal de nadruk liggen op de S en G-score. Dit kan bijvoorbeeld door minimale scores voor beleggingen te hanteren om in de portefeuille opgenomen te worden of alleen in de beste 25% scorende bedrijven te beleggen. StiPP heeft hierbij ook aandacht voor eventuele negatieve consequenties van een uitgebreid ESG-beleid, zoals mogelijk hogere kosten. Ze weegt dat in haar besluitvorming af.

Screening van de beleggingen

Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten (StiPP) heeft een verantwoord beleggingsbeleid opgesteld waaronder integratie van ESG-criteria in het vermogensbeheer en uitsluiting van beleggingen die niet voldoen aan de criteria van het fonds. Door middel van een periodieke screening wordt inzichtelijk gemaakt of de beleggingen aan dit beleid voldoen.

Op deze en de volgende pagina worden de uitkomsten van de screening gerapporteerd. De screening wordt toegepast op aandelen en bedrijfsobligaties.

Het fonds streeft er naar om de volgende beleggingen uit te sluiten:

- Bedrijven uit die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens (weergegeven op de volgende pagina onder 'uitsluitingen');
- Bedrijven die betrokken zijn bij ernstige schending van mensenrechten (kinderarbeid). Aan deze ambitie wordt invulling gegeven door ondernemingen te mijden die in strijd handelen met de Global Compact van de Verenigde Naties (weergegeven als 'Fail' status).

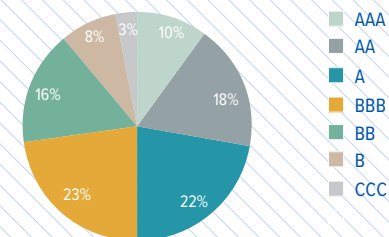
Zodra KCM tijdens de kwartaalmonitoring constateert dat door vermogensbeheerders namens het fonds wordt belegd in ondernemingen die wel voldoen aan deze criteria, dan zal het fonds beoordelen of hier afscheid van kan worden genomen.

Uit de screening blijkt dat het fonds per eind Q1 2018 voor 3% van het vermogen belegd in ondernemingen die niet voldoen aan de Global Compact. Op de volgende pagina is te zien welke vermogensbeheerders deze beleggingen hebben opgenomen en hoeveel ondernemingen dit zijn.

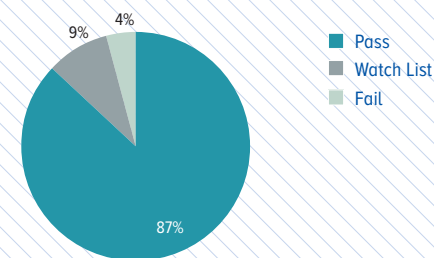
Gedurende 2018 worden beleggingen veranderd in lijn met het nieuwe ESG-beleid, waarbij het bestuur heeft besloten een zeer kostenbewuste implementatie na te streven.

PORTFOLIO SCREENING

ESG Rating

Global Compact Screening

ESG SCREENING PORTEFEUILLE

BELEGGINGSFONDS OF DISCRETIONAIR MANDAAT / BELEGGING (*)		GLOBAL COMPACT 'FAIL' STATUS		UN GLOBAL COMPACT "CCC" RATING		UITSLUITINGEN	
		AANTAL BELEGGINGEN	% TOTALE PORTEFEUILLE	AANTAL BELEGGINGEN	% TOTALE PORTEFEUILLE	AANTAL BELEGGINGEN	% TOTALE PORTEFEUILLE
Aandelen							
Northern Trust AC Asia ex Japan Cust ESG	Beleggingsfonds	0	0,00%	45	0,18%	1	0,00%
Northern Trust EM Custom ESG Equity Ind	Beleggingsfonds	0	0,00%	51	0,01%	0	0,00%
Northern Trust Europe Custom ESG	Beleggingsfonds	1	0,11%	2	0,01%	0	0,00%
Northern Trust Europe RAFI Unit A EUR	Beleggingsfonds	9	0,45%	4	0,06%	0	0,00%
Northern Trust Global REIT Unit A	Beleggingsfonds	0	0,00%	8	0,04%	0	0,00%
Northern Trust North America CUS ESG	Beleggingsfonds	0	0,00%	32	0,10%	0	0,00%
Northern Trust U.S. RAFI Unit A EUR	Beleggingsfonds	7	0,13%	44	0,19%	11	0,05%
T.Rowe Price Asian ex-Japan Equity I	Beleggingsfonds	0	0,00%	2	0,02%	0	0,00%
T.Rowe Price Em Markets Equity Fund I	Beleggingsfonds	2	0,03%	5	0,05%	0	0,00%
Vanguard Em Markets Stock Index Fund	Beleggingsfonds	12	0,06%	66	0,15%	3	0,01%
Vanguard Japan Stock Index Fund I EUR	Beleggingsfonds	1	0,00%	5	0,05%	0	0,00%
<i>Totaal Aandelen</i>		32	0,78%	264	0,85%	15	0,06%
Bedrijfsobligaties							
iShares Eur IG Corp.Bond Index Fund A	Beleggingsfonds	75	0,45%	63	0,39%	4	0,02%
Kempen (Lux) Euro Credit Fund I	Beleggingsfonds	12	0,43%	12	0,33%	0	0,00%
SLI Eur Corp Bond Sust and Resp Inv Fd	Beleggingsfonds	7	0,12%	4	0,07%	0	0,00%
<i>Totaal Bedrijfsobligaties</i>		94	0,99%	79	0,79%	4	0,02%
Totaal		126	1,77%	343	1,64%	19	0,08%

(*) als het discretionaire mandaat of het beleggingsfonds niet getoond wordt, dan is er geen indicatie op de ESG lijsten (GC 'Fail' / UNGC "CCC" Rating /Uitsluitingen).

Ontwikkelingen in groene obligaties

Een groene obligatie is een obligatie die wordt uitgegeven om kapitaal aan te trekken voor milieuprojecten, zoals beperking van de CO2-uitstoot. Voor de beleggingen in groene obligaties hanteren wij de green bond principles als standaard.¹

De uitgifte van groene obligaties is snel gegroeid, van USD 87 miljard in 2016 naar USD 155 miljard in 2017. Instellingen die meer categorieën uitgeven, worden in steeds meer landen actief op deze markt. De snelle groei vond vooral plaats in de Verenigde Staten, China en Frankrijk. In 2016 werden de eerste groene staatsobligaties uitgegeven: Polen had de primeur. Frankrijk volgde in januari 2017 en heeft op deze wijze inmiddels al twee keer geld opgehaald. België heeft in het eerste kwartaal van 2018 groene obligaties uitgegeven. We rekenen voor heel 2018 op meer staatsemisies.

De beleggersvraag naar groene obligaties is groot en groeiend. Gespecialiseerde fondsen voor groene obligaties zijn ook snel gegroeid. Meestal is de uitgifte van groene obligaties op

de primaire markt overschreven, dat wil zeggen dat de vraag groter is dan het aanbod. In 2017 zagen we ook een snelle groei in de categorie maatschappelijke obligaties ('social bonds'). Deze obligaties trekken geld aan voor projecten met een positief maatschappelijk resultaat. In juni 2017 publiceerde de International Capital Market Association nieuwe Social Bond Principles die een standaardaanpak bieden voor transacties in maatschappelijke obligaties. Een second opinion over green bonds omvat een onafhankelijk, op onderzoek gebaseerde evaluatie van het beleggingsframework van de betreffende bond, inclusief de uitgever en haar interne governance. Dit met het doel om de robuustheid van de gestelde milieupact vast te stellen.

¹ In januari 2014 heeft een groep financiële instellingen – bestaande uit uitgevende instellingen, beleggers en investeringsbanken – vrijwillige standaarden opgesteld voor de uitgifte van groene obligaties, de zogeheten Green Bond Principles. Zij onderscheiden vier soorten groene obligaties: 1) obligaties waarvan de opbrengst voor groene doelen wordt gebruikt (en verhaal op de uitgevende instelling mogelijk is); 2) obligaties met groene opbrengsten (waarbij geen verhaal op de emittent mogelijk is); 3) groene projectobligaties; 4) groene gesecuritiseerde obligaties. Zie ook: <https://www.icmagroup.org/green-social-and-sustainability-bonds/green-bond-principles-gbp/>

In onderstaande tabel wordt weergegeven welke green bonds pensioenfonds Stipp in portefeuille heeft. De green bonds worden geleidelijk aangekocht, met als uitgangspunt dat het rendement gelijkwaardig moet zijn aan een reguliere obligatie bij een vergelijkbaar risico. Het pensioenfonds streeft ernaar om 20% van de staatsobligaties te alloceren naar green bonds, per eind Q1 2018 was dit 12,45%.

Green Bonds

Issuer	Marktwarde	2nd Opinion	Audit
Agence Francaise de Development	1.385.941,89	Yes	Yes
Belgie	4.448.983,82	Yes	Yes
Caisse Des depots et con	2.631.248,79	Yes	Yes
European Investment Bank	5.623.602,20	Yes	Yes
Frankrijk	9.563.238,57	Yes	Yes
KFW	5.868.934,10	Yes	Yes
Nordic Investment Bank	3.715.129,65	Yes	
NRW bank	2.446.617,47	Yes	Yes
Regie Autonome des Transports	1.009.531,64	Yes	Yes
Totaal	36.693.228,14		
% Staatsobligatieportefeuille	12,45%		

